

ΟΙ ΣΗΜΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- ✚ ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΕΣ [οι λέξεις χρησιμοποιούνται με την πραγματική σημασία]
Οι **δρόμοι** της πόλης είναι γεμάτοι αυτοκίνητα
- ✚ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΕΣ [οι λέξεις χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία]
Έχει να κάνει πολύ **δρόμο** μέχρι το πτυχίο
- ✚ ΟΜΟΗΧΕΣ/ΟΜΩΝΥΜΕΣ [οι λέξεις που προφέρονται το ίδιο αλλά έχουν άλλη σημασία]
κριτικός/κρητικός
- ✚ ΠΑΡΩΝΥΜΕΣ [οι λέξεις ενώ διαφέρουν στη σημασία , έχουν παρόμοια προφορά]
Αμυγδαλιά[=δέντρο] – **αμυγδαλή**[=αδένας στο λαιμό]
- ✚ ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ [οι λέξεις που οι σημασίες τους μοιάζουν]
Θερμός - ζεστός
- ✚ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ [οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία]
Αλήθεια-ψέμα
- ✚ ΤΑΥΤΟΣΗΜΕΣ [οι λέξεις που έχουν την ίδια σημασία /για ορισμένους ομιλητές της γλώσσας]
Σκεπή -στέγη
- ✚ ΥΠΩΝΥΜΕΣ [οι λέξεις που η σημασία τους περιλαμβάνεται στη σημασία μιας άλλης λέξης]
η **ροδιά** είναι υπώνυμη της λέξης **δέντρο**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΑΥΤΟΣΗΜΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Απίδι-αχλάδι	Αλιεία-ψάρεμα	Λατομείο-νταμάρι	Εκδούλευση-ρουσφέτι
Αρνί-πρόβατο	Αίσχος-ντροπή	Κορμί-σώμα	Σταγόνα-στάλα
Κόκορας-πετεινός	Ρίγος-σύγκρου	Κλωστή-νήμα	Πλάση-σύμπαν
Γίδα-κατσίκα	Στάχτη-τέφρα	Ηνία-χαλινάρι	Ακροθαλασσιά-ακτή
Γρύλος-τριζόνι	Δέρμα-πετσι	Θαλασσοταραχή-τρικυμία	Ακρογιάλι-παραλία
Αραποσίτι-καλαμπόκι	Σβέρκος-τράχηλος	Νοικοκύρης-οικοδεσπότης	Δούλος-υπηρέτης
Σκεπή-στέγη	Καταχνιά-ομίχλη	Κόπωση-κούραση	Κωπηλάτης-λαμνοκόπος
Κοκκινογούλι-παντζάρι	Αγέλη-κοπάδι	Αέρας-άνεμος	Δόνηση-κραδασμός
Τίλιο-φλαμούρι	Ράτσα-φυλή	Αεροπλάνο-αεροσκάφος	Αμυδρός-δυσδιάκριτος
Εσκαφέας-μπουλντόζα	Διάστρεμμα-στραμπούληγμα	Θυμίαμα-λιβάνι	Αβαθής-ρηχός
Κατάλογος-λίστα	Κούτελο-μέτωπο	Εξολόθρευση-εξόντωση	Επιδέξιος-επιτήδειος
Οίδημα-πρήξιμο	Μπόι-ύψος	Αγιάτρευτος-ανίατος	Γκρίζος-φαιός
Κοτέτσι-ορνιθώνας	Κρεοπώλης-χασάπης	Αβίωτος-αφόρητος	Ορθός-σωστά
Ίζημα-κατακάθι	Παλαμάκια-χειροκροτήματα	Αντίκρυ-απέναντι	Εντούτοις-μολονότι
Μπαρούτι-πυρίτιδα	Γένι-μούσι	Ιδίως-προπάντων	Καταβρέχω-μουσκεύω
Ατσάλι-χάλυβας	Βάλτος-έλος	Μεθύστακας-μπεκρής	Μετανάστης-ξενιτεμένος

Πίνακας με ζεύγη από ομόρριζα ονόματα με τη σημασία τους. Πολλοί τα χρησιμοποιούν αδιακρίτως, ενώ διαφέρουν ως προς τη σημασία

1. αίσθημα:
συναίσθημα:	ό,τι αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις
ψυχική κατάσταση που προκαλείται από διάφορα γεγονότα ή σκέψεις
2.γένεση:
γέννηση:	η δημιουργία, η αρχή, ο σχηματισμός
α) η πράξη και το αποτέλεσμα του γεννώ β) η εμφάνιση ενός νέου πράγματος, μιας νέας τάσης
3. εκμάθηση:
μάθηση:	η τέλεια μάθηση, η τέλεια γνώση
η απόκτηση γνώσεων
4. εξήγηση:
επεξήγηση:	ερμηνεία, ανάλυση
πρόσθετη εξήγηση, εξήγηση με περισσότερες λεπτομέρειες, διασαφήνιση
5. εμπειρία:
πείρα:	βίωμα
συσσωρευμένες εμπειρίες
6. ευθύνη:
υπευθυνότητα:	η υποχρέωση κάποιου να δώσει λόγο για τις ενέργειές του ή να ανταποκριθεί σε ό,τι έχει αναλάβει
η συναίσθηση της ευθύνης
7. μεταγραφή:
μετεγγραφή:	(αθλητή/κειμένου/περιουσιακών στοιχείων)
(μαθητή/σπουδαστή)
8. τεχνική:
τεχνολογία:	η αξιοποίηση και η εφαρμογή των επιστημονικών γνώσεων
η μελέτη των τεχνικών και επιστημονικών μεθόδων
9. ψυχικός:
ψυχολογικός:	αναφέρεται στην ψυχή
αναφέρεται στην επιστήμη της ψυχολογίας
10. η ύπαιθρος :
το ύπαιθρο :	εξοχή,αγροί,χωριά
ανοιχτός χώρος , όχι στεγασμένος

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ...από τη μυθολογία

Τα παρακάτω κύρια ονόματα της ελληνικής μυθολογίας χρησιμοποιούνται μεταφορικά :

- ✚ Νέμεση : θεότητα, προσωποποίηση της θείας δίκης , τιμωρός κάθε αδικίας[για θεία δίκη]
- ✚ Πανάκεια : κόρη του Ασκληπιού, η οποία γιάτρευε όλες τις ασθένειες με βότανα [για θεραπεία μιας κατάστασης]
- ✚ Συμπληγάδες : δυο σκόπελοι στην είσοδο της Μαύρης Θάλασσας , που συγκρούονταν αδιάκοπα και εμπόδιζαν τα πλοία να βγουν από το Βόσπορο [για κάτι εξαιρετικά επικίνδυνο]
- ✚ Τραγέλαφος : ζώο μυθικό με κορμί τράγου και ελάφου [χαρακτηρισμός μιας κατάστασης παράλογης]
- ✚ Χίμαιρα : μυθικό τέρας με κεφάλι λιονταριού , σώμα κατσίκας και ουρά δράκοντα , που σκότωσε ο Βελλερεφόντης [για κάτι αδύνατο να πραγματοποιηθεί]
- ✚ Νάρκισσος : περίφημος για την ομορφιά του νέος , που ερωτεύτηκε τον εαυτό του , όταν είδε τη μορφή του να καθρεπτίζεται μέσα σ' ένα ρυάκι [γι' αυτόν που περηφανεύεται για την εξωτερική του εμφάνιση]
- ✚ Λαβύρινθος : το θρυλικό παλάτι του Μίνωα στην Κνωσό , με τα αναρίθμητα δωμάτια και τους πολλούς διαδρόμους , από το οποίο η έξοδος ήταν σχεδόν αδύνατη[για περίπλοκη κατάσταση]
- ✚ Σίσυφος : βασιλιάς της Κορίνθου , γνωστός για τη σκληρότητά του. Καταδικάστηκε από τους θεούς να ανεβάζει σε ψηλό βουνό ένα βράχο , που, πριν φτάσει στην κορυφή , ξανακυλούσε κάτω [για άνθρωπο που κοπιάζει αδιάκοπα, χωρίς αποτέλεσμα]
- ✚ Σειρήνες : μυθικά τέρατα , κατά το ήμισυ γυναίκες και κατά το ήμισυ ψάρια , που κατοικούσαν σε απότομους βράχους. Εκεί τραβούσαν με τη μαγεία του τραγουδιού τους ναυτικούς και τους σκότωναν [για κάτι που μπορεί να σε παγιδέψει, να σε ξελογιάσει]
- ✚ Πακτωλός : μικρό ποτάμι στις Σάρδεις της Λυδίας , που κατέβαζε και χρυσάφι με την άμμο του[για μεγάλο πλούτο]
- ✚ Καιάδας : βάραθρο στη Σπάρτη , όπου έριχναν τα μωρά που δε γεννιούνταν γερά [για μεγάλη αδιαφορία στους αδύνατους]
- ✚ Κασσάνδρα : κόρη του Πριάμου και της Εκάβης , που είχε το χάρισμα να προφητεύει[για ανθρώπους που κάνουν κακές προβλέψεις , μα κανείς δεν ακούει]
- ✚ Κέρβερος : άγριος σκύλος με τρία κεφάλια , που ήταν θυρωρός στον Άδη [για φύλακα πολύ αυστηρό]
- ✚ Στέντορας/ στεντόρεια φωνή : από τον ήρωα της Ιλιάδας Στέντορα που, όπως λέει ο Όμηρος , φώναζε όσο πενήντα άντρες μαζί [για κάποιον που έχει πολύ δυνατή φωνή]
- ✚ Σφίγγα : τέρας, συνήθως με κεφάλι γυναίκας, σώμα λιονταριού και φτερά [για πρόσωπο που δεν αποκαλύπτει τις διαθέσεις ή τις προθέσεις του, που δημιουργεί γύρω του μυστήριο]
- ✚ Μέγαιρα : ονομασία μιας από τις Ερινύες [για γυναίκα με κακό και εριστικό χαρακτήρα]
- ✚ Γοργόνα : θαλάσσιο μυθικό πλάσμα με μορφή γυναίκας από τη μέση και πάνω και μορφή ψαριού από τη μέση και κάτω [για νεαρή όμορφη γυναίκα]
- ✚ Γίγαντας : υπερμέγεθες ον με ανθρώπινη μορφή, τρομακτική όψη και ακαταμάχητη σωματική δύναμη [για μεγαλόσωμο άνθρωπο ή άνθρωπο σημαντικό στον τομέα του]